

ξύλο

Δευτέρα, 15 Ιουλίου 2013

Σημασία

1. Το κοινό υλικό που προέρχεται από τον κορμό των δένδρων.
2. Παλούκι πάνω στο οποίο έδεναν τους ανθρώπους που θα μαστίγωναν. Stake on which criminals were impaled, Alex.222.10.
Henry George Liddell. Robert Scott. A Greek-English Lexicon. Oxford. Clarendon Press. 1940.
3. ο κυφών
4. κατά συνεκδοχή : η ποινή της μαστίγωσης, ο δαρμός, το κτύπημα με βέργες, μαστίγια ή άλλα παρεμφερή.
5. Στον πληθυντικό τα ξυλα = τα καυσόξυλα
Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν το συνώνυμο «κάλα» για να δηλώσουν τα πλοία.
(συνεκδοχή)

Εδώ εξετάζεται το ξύλο μόνο με τις έννοιες 2, και 4.

Συνώνυμα

1

Κίων
Παλούκι
Πάσσαλος
Σκόλοψ
Σταυρός

2

Δαρμός
Ραβδισμός
μαστίγωση

Εγκυκλοπαιδικά

Η μαστίγωση, το τύπτειν τον κατάδικο ήταν ποινή που επέβαλε το ποινικό δικαστήριο από αρχαιότατων χρόνων. Οι μαστιγώσεις και οι ραβδισμοί περιγράφονταν λεπτομερώς και στα κείμενα των νομών και τις αποφάσεις.

Το πιθανότερον είναι ότι αυτές οι μαστιγώσεις στο ξύλο γινόντουσαν δημοσία γιατί η ποινή δεν είχε μόνο σκοπό να σωφρονίσει τον τιμωρούμενο αλλά και να αποτρέψει το κοινό από τέτοιες πράξεις.

Το ξύλον ήταν συνήθως στημένο μόνιμα σε μια πλατεία. Ακόμα και χωρίς κάποιον προσδεμένο επάνω του, εμποιούσε φόβο και τρόπο στους πολίτες και αυτό ακριβώς επεδίωκε η κρατική εξουσία.

Ετυμολογία

Συνεκδοχή από το ξύλων, το πάσσαλο. Στις πιο πολλές αναφορές δεν σημαίνει αναγκαστικά χτύπημα με ξύλο (βέργα, ματσούκι, τύμπανο) .

Εικόνες

Φράσεις

1. Θα φας ξύλο.
Εννοούμε θα ραβδισείς, θα μαστιγωθείς. Το ξυλο δεν τρωγεται. Εδώ το ξυλο έχει την σημασία 2 (παλούκι όπου προσδένεται ο τιμωρούμενος.). Ο μαστιγούμενος ποναει αφορητά και δαγκώνει το ξύλο για να μην φωνάξει. Δεν το τρώει βεβαίως κυριολεκτικά. Βλ. ΦΡ.Έφαγε ξύλο
2. Θα τις φας

Εννοούμε θα φας τις ξυλιές, τα κτυπηματα με ξύλο και ειδικότερα βέργα, βίτσα.
Ιδια σημασια εχει και το **θα στις βρέξω** [εννοειται τις βεργες αλλα πιθανοτερο τις λουριδες που εισαι δεμένος]

3. Έφαγε το ξύλο της αρκούδας
Επειδη εδερναν μετα μανιας τα δυστυχα ζωα για να κανουν διαφορα κολπα.
4. Ξύλο που σου χρειάζεται!
5. Το ξύλο της γνώσεως του καλού και του κακού
Από μια άλλη σημασια του ξυλου : το δεντρο τον καρπο του οποιου εγευθησαν οι Πρωτοπλαστοι και πληρώνουμε και εμεις μεχρι σημερα βλ. και Το ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο.
6. Τον έκαναν τόπι¹ στο ξύλο
7. Τον έκαναν τουλούμι² στο ξύλο
8. Τον έκαναν μπλε μαρεν³ στο ξύλο
9. Το έλιωσαν στο ξύλο
10. Τον λύσσαξαν στο ξύλο
11. Τον μαύρισαν στο ξύλο
12. Τον σάπισαν στο ξύλο
13. Του έριξαν ένα χέρι⁴ ξύλο
14. [Επί ξύλου κρεμάμενος](#)
15. Θελει ένα γερό χέρι ξύλο
16. Θελει ξυλο με βρεγμένη σανίδα

Οι φρασεις 6-12 όπως θα διαπιστωσε ο παρατηρητικος αναγνωστης δεν λενε «**από το ξυλο**» δηλαδη λόγω του δαρμού που υπεστη αλλά «**στο ξύλο**» δηλαδη στο κατασκευασμα όπου τον έδειραν: «δεμένο **στο ξύλο**»

Τοπι = τον εκαναν να μοιαζει με μπαλα, σφαιρα, τον επρηξαν

Τουλούμι =ασκι για πηξιμο τυριου το οποιο γεμιζουν με γαλα και το χτυπουν για να πηξει ετσι παραγουν το τουλουμοτύρι.

Μπλε μαρεν γαλ. Bleu marin κυανον του ναυτικου σκουρο μπλε (οι μωλωπες είναι μελανου χρώματος).

Χέρι =πέρασμα, αλλάνι, μια επίστρωση, μπερντάχι

Παροιμίες

Τόσο ξύλο έφαγες και μυαλό δεν έβαλες
Για τον κάθε κλεφτη ξυλο. Για τον ακαμάτη φουρκα
ό μη δαρείς άνθρωπος ού παιδεύεται

Αναφορές

Η μητηρ μου μετήρχετο τα γυναικεία έργα
Και κάπου κάπου μ' έδερνε με **ξύλο** και με βέργα
Γ. ΣΟΥΡΗΣ - ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κι αν δεν βρεθούν τα λάχανα

Το **ξύλο** που θα φάνει!

Ρεμπέτικο - ΚΑΤΩ ΣΤΑ ΛΕΜΟΝΑΔΙΚΑ

Ὁ παρθένω κόρη μιγνόμενος, ἐκείνης μὲν προαιρέσει, ἀγνο-
ούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πράξεως διαγινωσκομένης, εἰ μὲν
θέλει λαθεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ συναινοῦσι καὶ οἱ γονεῖς,
γινέσθω τὸ συνάλλαγμα· εἰ δὲ τοῦ ἐνὸς προσώπου οἱ γονεῖς
τοῦτο οὐ καταδέχονται, εἰ μὲν εὐπορός ἐστιν ὁ φθορεὺς, τῇ φθα-
ρείσῃ κόρῃ διδότην λίτραν μίαν χρυσίου· εἰ δὲ ἐνδεής, τὸ ἥμισυ
τῆς υποστάσεως αὐτοῦ· εἰ δὲ παντελῶς ἄπορος, τυπτόμενος καὶ
κουρευόμενος ἐξοριζέσθω 2).

Περι απελατών

κλεπτόντων. οἱ δὲ ἀπελάττει οὗτοι, ἅπαξ μὲν ποιῆσαι τοῦτο
τολμήσαντες, τύπτονται· ἐκ δευτέρου δὲ πράξαντες, ἔξορίζονται·

9535.21 [29]

Περι αιμομικτων

οἱ δὲ πρὸς ἄλλην συγγένειαν συμ-
φθειρόμενοι, οἷον πατὴρ εἰς γυναῖκα υἱοῦ καὶ υἱὸς εἰς μητέρα
αὐτοῦ ἢ πατρὸς εἰς προγόνον ἢ ἀδελφὸς εἰς ἀδελφοῦ γυναῖκα
ἢ θείου εἰς ἀνεψιὴν ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν ἢ εἰς δύο ἀδελφὰς ἢ
εἰς μητέρα ξένην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα ἢ εἰς συγγενείας
τοιαύτας ἐν εἰδήσει μιγνύμενοι, **τυπτόμενοι** ῥινοκοπεῖσθωσαν,
αὐτοὶ τε οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες, αἷς συνεφθείροντο .

Μοιχεία μετά δούλου

λδ. Γυνὴ ὑπανδρὸς τῷ ἰδίῳ δούλῳ μοιχενθεῖσα πρὸς
ταῖς λεχθείσαις ποιναῖς, ἡγουν τὸ τύπτεσθαι καὶ κουρεύεσθαι
καὶ ῥινοκοπεῖσθαι καὶ τῆς πολιτείας ἀπελαύνεσθαι, καὶ τῆς οὐ-
σίας ἐκπιπτέτω· κληρονομεῖσθω δὲ τοῖς παισὶν αὐτῆς ἢ, ἐὰν
οὐκ ἔχῃ παῖδας, τοῖς ἐγγυτάτῳ συγγενέσιν. εἰς δὲ τὸ κινεῖν τὸ
τοιούτον ἔγκλημα πᾶσιν ἐστὶν εὐχέρεια⁴⁰.

9535.57 [65]

Το ξύλον ως συνώνυμον του σταυροῦ

Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ, ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου Σῶμα,
σινδόνη καθαρά, εἰλήσας καὶ ἁρώμασιν, ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας
ἀπέθετο.

Ὁ συνέχων τὰ πάντα ἐπὶ σταυροῦ ἀνυψώθη, καὶ θρηνεῖ πᾶσα ἡ Κτίσις·
τοῦτον βλέπουσα κρεμάμενον γυμνὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου, ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνας
ἀπέκρυψε, καὶ τὸ φέγγος οἱ ἀστέρες ἀπεβάλλοντο·

Καθελὼν σε Λόγε, ἀπὸ ξύλου νεκρόν, ἐν μνημείῳ Ἰωσήφ νῦν κατέθετο· Ἀλλ’
ἀνάστα σὺ πάντας ὡς Θεός.

Καθελὼν τοῦ ξύλου, ὁ Ἀριμαθαίας, ἐν τάφῳ σε κηδεύει.

Ἡ δάμαλις τὸν μόσχον, ἐν ξύλῳ κρεμασθέντα, ἠλάλαζεν ὁρῶσα.

Ο ΟΡΘΡΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

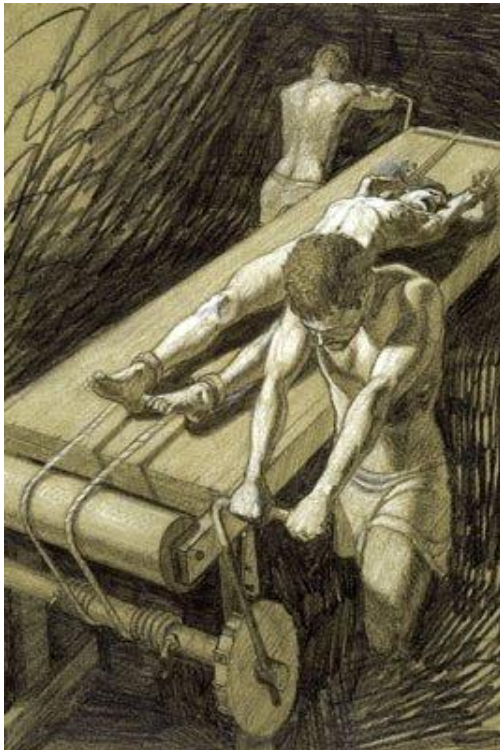
Σήμερον κρεμάται **ἐπὶ ξύλου**, ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας.

ΜΕΓ. ΠΕΜΠΤΗ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Σε πολλούς στιχους της ιδιας ακολουθιας απανταται και η λεξη **σταυρός** που σημαινει ότι ο
υμνωδος τα αντιλαμβανετο ως απολύτως ταυτόσημα.

Η σανίδα

Εικόνες

Εκδοση βελτιωμένη της αρχαίας σανίδος, όπου γινόνταν απλή προσδεση ή προσήλωση. Εδώ η Μεσαιωνική προσδεση επί ξυλου, σανίδος. Η εμπνευση από την κλίνη του προκρούστη. Του τεντώναν χέρια και πόδια και τα εξάρθρωναν.

Η προσδεση επί του ξυλου ήταν η προπαρασκευή για κάθε λογής βασανιτήρια. Εδώ γίνεται το βασανιστήριο του νερού. Ο βασανιζόμενος υποχρεωνόταν να πει τεραστίες ποσότητες νερού προκειμένου να ομολογήσει.

Στην αργκό ομολογήσε = κελαηδήσε, τα ξεράσε όλα.

Εδώ ταιριάζει η φράση: "θα το πεις και θα πεις κι' ένα τραγούδι".

Μια από τις σημασίες της λέξης ήταν και ξυλο επί του οποίου προσέδεναν ή εκάρφωναν κάποιον. (plank to which offenders were bound or nailed)

Άλλες σημασίες

Πόρτα, ικριώμα. Πατώμα, κατάστρωμα, καλυμα, καπάκι, τίτλος ή αιτία καταδικού, ζωγραφία.

Σανίδα ως όργανο πλήξεως, κτυπηματος δεν αναφέρεται. Όμως σήμερα λεμε **ξύλο με βρεγμένη σανίδα**.

Αναφορές

Ἔστι δέ της Χερσονήσου της εν Ἑλλησπόντῳ, Σηστού τε πόλιος μεταξύ και

Μαδύτου, ακτή τρηχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα Αβύδου καταντίον, ἐνθα
μετά ταῦτα, χρόνω ὕστερον οὐ πολλῶ, ἐπὶ Ξανθίπου τοῦ Ἀρίφρονος
στρατηγοῦ Ἀθηναῖοι Ἀρταῦκτην ἄνδρα Πέρσῃν λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον,
ζῶοντα προς σανίδα διεπασσάλευσαν, ὅς και ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω το ἱρον ἐς
Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναίκας ἀθέμιστα ἔργα ἐρδεσκε.

33. ... Είναι ο τόπος όπου λίγο μετά, κάποιοι Αθηναίοι, με στρατηγό τον Ξάνθιππο, γιο του Αρίφρονος συνέλαβαν τον Πέρση Ατραῦκτη, ὑπάρχο της Σηστού, και τον **κάρφωσαν ζωντανό πάνω σε πάσσαλο**, επειδή, έσερνε γυναίκες του Πρωτεσίλαου, στον Ελαιούντα και έκανε ανήθικες πράξεις.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ - ΙΣΤΟΡΙΑΙ 7:33

Ο Ηροδοτος προφανως χρησιμοποιει την περιφραση «ζῶοντα προς σανίδα διεπασσάλευσαν» αντι "εσταυρωσαν" γιατι η σταυρωση ηταν περσικο συνηθειο και ισως η λεξη "σταυρωση" δεν ηταν ακομη καθιερωμενη.

Πρύτανις

ὄδ' ἔσθ' ὁ πανοῦργος ὃν ἔλεγ' ἡμῖν Κλεισθένης;
οὗτος τί κύπτεις; **δῆσον αὐτὸν εἰσάγων**
ὦ τοξότ' **ἐν τῇ σανίδι**, κᾶπειτ' ἐνθαδὶ
στήσας φύλαττε καὶ προσιέναι μὴδένα
ἔα πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τὴν μᾶστιγ' ἔχων
παῖ' ἦν προσίη τις.

Πρύτανις

Αυτός εἶν' ὁ μπερμπάντης πού μας εἶπε ὁ Κλεισθένης;
(Στο συγγενή:)

Ἐ σύ; μωρέ, τι σκύβεις; Τοξότη, πάρ' τον μέσα, στέρα **βάλ' τον στο φάλαγγα**, καί, ἀφού τον ξαναφέρεις, στης' τον στη θέση αὐτή καὶ φύλαγε τον. Ψυχὴ να μην ἀφήνεις να πηγαίνει κοντά του, κι ἂν κανεῖς ζυγῶσει, βάρα μέ το μαστίγιο.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ - ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΑΙ 931~940

Ο Αριστοφάνης μιλά σαφως για προσδεση και ορθιο στησιμο της σανιδας.
Ισως μετα το δεσιμο εβρεχαν την σανιδα ή και τις λουριδες προσδεσης για να σφιξουν. Από εκεί πρέπει να βγήκε η φραση της **βρεγμένης σανιδας** αλλα και η γνωστή απειλή **θα στις βρέξω** (τις σανιδες ή τις λουριδες).

Προλήψεις

Κατάτην λαϊκή πληρόληψη προμαντεύματα ξυλοκοπήματος είναι

- 1 Αν σε τρωει η μύτη σου
- 2 Αν σε τρωει η πλάτη σου.

ΑΣ2 Διαπόμπευση - Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis

Εκδοση της: 24/1/2014